

Inhoud

I	EXPERIMENTEREN MET PRIVAATRECHT	13
1.1	Inleiding op acht experimenten	13
1.2	Een overzicht van de experimenten	16
1.2.1	Beïnvloeding van rechterlijke beslissingen	16
1.2.2	Wat bepaalt actiebereidheid?	18
1.2.3	Rechtscultuur en morele waarden	21
1.2.4	Verontschuldiging, rechtssysteem en schikkingsgedrag	23
1.3	Een aantal observaties	25
1.3.1	Bevindingen wel of niet significant?	25
1.3.2	Uitvoeringskwesaties	26
1.3.3	Beperkingen en uitdagingen	27
II	IRRELEVANT KAF VAN HET JURIDISCHE KOREN SCHEIDEN	29
2.1	Inleiding	29
2.2	Theoretisch kader	31
2.2.1	Psychologische literatuur	31
2.2.2	Hypotheses	37
2.3	Methode	39
2.3.1	Onderzoek	39
2.3.2	Onderzoeksopzet	40
2.3.3	Respondenten	41
2.4	Onderzoeksresultaten	42
2.5	Verklaringen en beleidsmatige implicaties	43
2.6	Conclusie	46
III	DUIDELIJK DOOR VOORBEELD?	49
3.1	Inleiding	49
3.2	Juridische aspecten	50
3.2.1	Inleiding	50
3.2.2	Interpretatie en uitlegregels	51
3.2.3	Een voorbeeld	54
3.2.4	Toezichthouder AFM	55
3.3	Theoretisch kader	57
3.3.1	Inleiding	57
3.3.2	Wat maakt een tekst duidelijk?	57
3.3.3	Studies naar verbetering van duidelijkheid en begrijpelijkheid	59
3.3.4	Scheppen voorbeelden duidelijkheid?	60

3.4	Experiment	61
3.4.1	Hypotheses	61
3.4.2	Vragenlijsten	61
3.4.3	Resultaten	62
3.5	Implicaties	65
3.6	Conclusie	66
IV	BEDRIJFSGROOTTE EN KLANTBEJEGENING: DOES IT MATTER?	69
4.1	Inleiding en probleemstelling	69
4.2	Eerder onderzoek	71
4.2.1	Literatuur over rechtvaardigheid	71
4.2.2	Literatuur over de sociale functie van emoties	74
4.3	De onderzoeksopzet	77
4.3.1	Het experiment	78
4.3.2	De vragenlijst	78
4.4	Bevindingen	79
4.4.1	De respondenten	79
4.4.2	Manipulatiechecks	79
4.4.3	Inschatting van de eigen juridische positie	80
4.4.4	Claimbereidheid	81
4.5	Conclusies en implicaties	81
4.5.1	Hypotheses	82
4.5.2	Onderzoeksvraag	83
4.5.3	Implicaties	84
4.5.4	Aanbevelingen	84
4.6	Afsluiting	85
V	DE RECHTSBIJSTANDVERZEKERING ALS KATALYSATOR VOOR COLLECTIEVE ACTIES?	87
5.1	Inleiding	87
5.2	Relevante beleidsontwikkelingen	89
5.2.1	Toenemende belangstelling voor het collectief verhaalsrecht en de daarbij optredende obstakels	90
5.2.2	De afbouw van de gesubsidieerde rechtsbijstand	92
5.3	Theoretisch kader	93
5.3.1	De bereidheid om bij te dragen aan het collectief	93
5.3.2	De gedragseffecten van een rechtsbijstand-verzekering	95
5.4	Methode	97
5.5	Resultaten	100
5.5.1	Deelnamebereidheid collectieve actie	100
5.5.2	Inschatting winkansen	101

5.6	Discussie en beleidsimplicaties	102
5.6.1	Interpretatie resultaten	102
5.6.2	Beleidsimplicaties	103
5.6.3	Suggesties voor vervolgonderzoek	106
5.7	Conclusie	106
VI	<i>YOU BE THE JUDGE: EEN VOORKEUR VOOR EIGEN RECHT?</i>	109
6.1	Inleiding	109
6.2	Theoretisch kader en hypothese	111
6.2.1	Juridische literatuur: rechtsvergelijking en harmonisatie	111
6.2.2	Sociologische literatuur: rechtscultuur	113
6.2.3	Theoretisch kader	115
6.2.4	Hypothese	116
6.3	Opzet en uitvoering onderzoek	116
6.3.1	Gehanteerde methode	116
6.3.2	Casusvragen	116
6.3.3	Aanvullende vragen	118
6.3.4	Vormgeving vragenlijst	119
6.3.5	Respondenten en wijze van bevraging	119
6.4	Resultaten	120
6.4.1	Respondenten	120
6.4.2	Resultaten met betrekking tot de casusvragen	120
6.4.3	Overige resultaten	125
6.5	Analyse en bevindingen	125
6.5.1	Eerste bevinding: consistente voorkeur voor Nederlands recht bij aansprakelijkheid van ouders	125
6.5.2	Tweede bevinding: consistente voorkeur voor Engels recht bij affectieschade	126
6.5.3	Derde bevinding: inconsistente uitkomst bij overige twee thema's	127
6.5.4	Vierde bevinding: geen consistente invloed van persoonskenmerken	129
6.5.5	Vijfde bevinding: nauwelijks tot geen invloed van normconformiteit	129
6.5.6	Hypothese en theorie niet bevestigd	130
6.5.7	Beperkingen en aanbevelingen vervolgonderzoek	131
6.5.8	Juridische implicaties	132
6.6	Conclusie	133

VII	PREVENTIE DOOR RECHT EN MORAAAL?	135
7.1	Inleiding	135
7.2	Theoretisch kader	136
7.2.1	De preventieve werking van het aansprakelijkheidsrecht	136
7.2.2	De preventieve werking van morele waarden	138
7.2.3	De interactie tussen recht en moraal	140
7.2.4	De samenhang tussen morele identiteit en moreel bewustzijn	142
7.3	Onderzoeksopzet	142
7.3.1	Gehanteerde methode	142
7.3.2	Het meten van morele identiteit	142
7.3.3	Drie probleemsituaties	143
7.3.4	Het meten van moreel bewustzijn	145
7.3.5	Demografische gegevens	145
7.4	Resultaten	145
7.4.1	Respons en model	145
7.4.2	De mate van afschrikking	146
7.4.3	De rol van morele waarden	147
7.5	Discussie en aanbevelingen	149
7.5.1	Mogelijke verklaringen voor de uitkomsten bij het aansprakelijkheidsrecht	149
7.5.2	Mogelijke verklaringen voor de uitkomsten bij morele waarden	151
7.5.3	Beperkingen van de gekozen onderzoeksopzet	152
7.5.4	Het belang van dit onderzoek	153
7.5.5	Suggesties voor vervolgonderzoek	155
7.6	Conclusie	156
IIX	MEER KENNIS, MEER SPIJT?	157
8.1	Inleiding	157
8.2	Review	159
8.2.1	To Be, or Not to Be (a lawyer)?	159
8.2.2	Apology under fire: het belang van verontschuldigen	161
8.2.3	Aansprakelijkheid: to price or prohibit?	164
8.3	Experiment	167
8.3.1	Hypotheses	167
8.3.2	Onderzoeksopzet	170
8.3.3	Onderzoekspopulatie	172
8.4	Bevindingen	173
8.4.1	Resultaten	173

	8.4.2	Discussie van de resultaten	174
8.5		Implicaties	177
	8.5.1	Juridische implicaties: one small step for man...	177
	8.5.2	Vervolgonderzoek: a giant leap for mankind!	178
8.6		Conclusie	179
IX		EEN VERONTSCHULDIGING HELPT, MAAR 'MONEY TALKS'!	181
	9.1	Inleiding	181
	9.2	Wat weten we over compensatie, verontschuldigingen en schikkingen?	184
	9.2.1	Financiële compensatie	184
	9.2.2	Immateriële belangen	185
	9.2.3	Verontschuldigingen	187
	9.2.4	Verontschuldigingen en de invloed op besluitvorming bij civiele procesvoering	189
	9.2.5	Verontschuldigingen en acceptatie van schikkingen	191
	9.3	Het experiment	192
	9.4	De resultaten	194
	9.4.1	Attributies, impressies en emoties	194
	9.4.2	Schikkingsbereidheid	197
	9.4.3	Het effect van leeftijd	199
	9.5	Discussie	200
	9.5.1	Bespreking van de resultaten	200
	9.5.2	Beperkingen en suggesties voor vervolgonderzoek	202
	9.6	Implicaties	204
	9.6.1	Het academische debat	204
	9.6.2	De plaats van immateriële belangen in het privaatrecht	205
	9.7	Conclusie	205
		BIBLIOGRAFIE	207